

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 วิธีการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลสันผีเสื้อในการจัดการขยะแบบยั่งยืน ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่วิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้เป็น 2 แบบ คือ

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาและรวบรวมจากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแนวคิดในการจัดการขยะมูลฝอยและกระบวนการจัดการโดยศึกษาจากหนังสืองานวิจัยต่างๆเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการกำหนดโครงสร้างงานวิจัย

2. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และประธานกลุ่มสตรีแม่บ้าน จำนวน 9 ชุมชน ในเขตตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3.2 แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ แหล่งข้อมูลที่เก็บมาจากภาคสนามโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขต 9 ชุมชน ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ แหล่งข้อมูลจากเอกสารซึ่งได้มาจากการเก็บรวบรวมจากหนังสือทางวิชาการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาจากห้องสมุดคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และข้อมูลเอกสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ใน 9 ชุมชน ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ ได้แก่

1. กลุ่มผู้นำชุมชน ประกอบไปด้วย กำนัน 1 คน และผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 8 คน เนื่องจากผู้นำเป็นผู้ที่มีบทบาทในการคิดริเริ่ม การดำเนินกิจกรรม โครงการของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2. กลุ่มผู้แทนของชุมชน ประกอบไปด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 18 คน เนื่องจากเป็นผู้ที่ต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นและดำเนินโครงการของชุมชน

3. กลุ่มตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 9 คน เนื่องจากภาคประชาชนเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรม โครงการ เป็นตัวแปรที่สำคัญในการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนและองค์ประกอบหนึ่งของชุมชน

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาจากรายละเอียดเกี่ยวกับแนวความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยต่างๆ จากห้องสมุดคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 เชียงใหม่ จากคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ รวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับตัวอย่างการจัดการขยะ

3.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ตามประเด็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้และบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไว้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นของคำถามในการสัมภาษณ์

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสัมภาษณ์ (Interview)

ใช้การสัมภาษณ์ โดยมีแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และตัวแทนภาคประชาชน แบบสัมภาษณ์ แยกคำถามออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้รับการสัมภาษณ์ รวมคำถาม 5 ข้อ ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และหมู่บ้านที่อาศัยอยู่

ส่วนที่ 2 เป็นประเด็นคำถามการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ มีจำนวน 20 ข้อ เรียงตามประเด็น ดังนี้

1. โครงการ หรือ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะในชุมชนของท่านมีหรือไม่ ยกตัวอย่าง ถ้าไม่มี อยากให้โครงการใดเกิดขึ้นมากที่สุด

2. ท่านสนใจหรือต้องการเป็นคณะกรรมการชุมชนหรือคณะกรรมการวางแผนจัดการขยะในชุมชน

3. ท่านเคยเข้ารับการอบรม หรือได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการขยะหรือไม่
4. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุม และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะในชุมชน
5. ท่านเข้าร่วมกิจกรรม โครงการเกี่ยวกับจัดการขยะ เช่น การคัดแยกขยะ ธนาคารขยะ เป็นต้น มากน้อยเพียงใด
6. ท่านได้ชักชวนให้คนในครัวเรือนและเพื่อนบ้านเข้าร่วมกิจกรรมโครงการจัดการขยะมูลฝอย การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ การคัดแยกขยะรีไซเคิล การนำมาทำปุ๋ยหมักในครัวเรือนหรือไม่
7. ท่านในฐานะผู้นำท้องถิ่น หรือตัวแทนชุมชน ท่านมีวิธีการชักจูง แนะนำการบริหารจัดการขยะแก่สมาชิกในชุมชนอย่างไร เพื่อให้ปริมาณขยะลดลง
8. ในชุมชนของท่านมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งหรือไม่
9. ในชุมชนของท่านมีการกำหนดกฎระเบียบให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะมูลฝอยอันตรายหรือไม่ และท่านได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบในการรักษาความสะอาดหรือไม่
10. กระบวนการและวิธีการในการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่
11. ท่านเคยเสนอโครงการหรือวิธีการจัดการขยะมูลฝอยให้กับคณะกรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ หรือผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสันติสุขหรือไม่
12. ท่านเคยเสนอแนะ หรือให้คำปรึกษาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนและปัญหาข้อบกพร่องในการจัดการขยะให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น กรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ของ อบต. และผู้บริหารท้องถิ่น เป็นต้น
13. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับขยะมูลฝอยที่อยู่ในบริเวณชุมชนของท่าน
14. ท่านคิดว่าในปัจจุบันขยะในชุมชนของท่านมีปริมาณมากน้อยเพียงใด และส่งผลกระทบต่อชุมชนของท่านด้านใดบ้าง
15. ขยะอันตรายในชุมชนของท่านส่วนใหญ่เป็นขยะประเภทใดและจัดการขยะประเภทนั้นโดยวิธีใด
16. ท่านคิดว่าการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ จะเกิดประโยชน์แก่ชุมชนของท่านได้มากน้อยเพียงใด
17. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการมองว่าขยะเป็นสิ่งสกปรกและมีเชื้อโรค ดังนั้นจึงไม่ควรนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก

18. ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อประสิทธิภาพต่อการจัดการขยะ และคิดว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมลักษณะใดที่คิดว่าเหมาะสมมากที่สุดสำนึกถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น

19. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการบริหารจัดการขยะของ อบต.สันผีเสื้อ และท้องถิ่นควรดำเนินการแนวทางใดเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการ

20. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนของท่านมีปัญหาและอุปสรรคด้านใดบ้าง และท่านมีข้อเสนอแนะหรือ ทางออกอย่างไรบ้าง

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ฉะนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์จะใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) โดยการวิเคราะห์เชิงอธิบาย (Explanatory Analysis) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีการนำข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ได้มีการรวบรวมในรูปแบบของสัดส่วนเปอร์เซ็นต์เพื่อนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา ซึ่งอาศัยข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ประกอบกัน นำข้อมูลที่ได้มาสร้างข้อสรุป เพื่ออธิบายผลการศึกษาตามประเด็นการสัมภาษณ์